

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 45
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45
Epistolele nefrancate se refușă — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

La salarisarea învățătorilor.

După părerea mea ar trebui să se scie:

1. Câte comune bisericesti n'au învățători cu salariu anual de 300 fl.?
2. In câte comune n'are învățătorul cuartir și grădina de școlă?
3. Câte din aceste comune n'au mijloce se completeze salariul învățătorului la 300 fl.?
4. In câte comune din cele cu salariu sub 300 fl. sunt mijloce, însă nu e bunăvoință?
5. Au toate comunele bisericesti școlă corespunzătoare și învățători corespunzători legii?

Și ce este de făcut a se satisface legii?

Étă întrebări, cari Ven. consistoriu — sciu — că le-a făcut de atâtea ori și on. domni protopopi ca inspectori scolare s'au ocupat cu ele destul, însă nu au putut în multe locuri satisface lor.

De aceea sciu, că cetind vor dice: E o perdere de vreme, a se mai ocupa cineva cu aceste întrebări, deore-ce Ven. consistoriu scie din rapoartele noastre și de unde nu e, nici Dumnezeu nu cere.

Nu tragem la îndoală și din contră credem, că d-nii protopopi sau interesat de destinația școlilor noastre. Să ne erte însă, dacă o spunem, că nu credem, că apröpe fie-care comună din cele raportate n'ar putea completa salariul învățătoresc la 300 fl., și nu credem, că în fie-care comună s'au căutat toate mijlocele posibile, dar credem că urechile d-lor ppopi au asurđit de strigătul oficiilor parochiale, ale comitetelor și sinódelor parochiale: Suntem săraci!

Cu toate acestea, noi sperăm că un bărbat cu mai multă stăruință, cu mai multă influință, ar putea ridica în multe comune bisericesti salariul învățătorului la suma anuală de 300 fl. Étă pentru ce am đis: inspector

scolar consistorial e necesar pentru apărarea școlilor noastre.

N'am intențiunea a vorbi contra chemării d-lor protopopi ca inspectori scolare, fiind că sunt mare conservator al confesionalismului, este în interesul confesional se fie protopopii inspectori scolare și este chemarea acésta provăduță în §. 174 din compendiul de dreptul canonic. Intențiunea mea este: să aibă și domni protopopi la îndemână un ajutoriu, se aibă și confesiunea noastră gr. or., ca cea evangelică, un inspector scolar, că altfelu se întemplă cum vedem, că învățătorii nostri nemulțămindu-se cu dispozițiunile d-lor protopopi, merg la inspectorul reg. de școlă și dau acestuia privilegiu de ingerință; se se convingă ven. consistoriu prin membrul seu despre starea adevărată a școlilor noastre în fața locului, la comunele bisericesti; și ca unul, care merge mai rar, neîndatinat, un inspector superior va impune mai mult comitetelor și sinódelor noastre parochiale și ele vor face tot posibilul pentru școlă.

Étă al doilea motiv pentru a se institui inspector superior scolar.

Indatorirea referenților scolare de a și inspecționa școlile s'a ventilat în anul 1875, cum se vede în concludusul protocolului sinodal arhidiecezsan de sub N rul 63 și în anii următori. Au fost inspectori scolare nu de stat, ci confesionali, în anii 1875—1880 și se va dice: ce ispravă au făcut? Răspundem, se se caute referatele lor și se va constata, că au mărit salariile învățătorilor în multe comune. Am curagiul a dice: că de se instituia acest oficiu de atunci, am avea ađi foarte puțini învățători cu salariu anual sub 300 fl. și cred că am avea mai multe școlă și învățători corespunzători.

Mai adaug: de aveam inspectori superiori scolare, nu se întemplă ceea ce vedem ađi, că școlile noastre confesionale stau mai mult sub inspectorul reg. decât sub inspectorul concernent confesional. Învățătorii nostri au deosebită temere de inspectorul statului, fiindcă

ii cercetéză pe nesciute și arată scăderile.

Să va dice póte că instituirea acestui post pe ce s'ar putea basa? Statutul organic în §. 128 dispune: „Senatul scolar va stărui la sinódele parochiale, ca comunele bisericesti să-și zidéză școli, locuințe pentru învățători, unde lipsesc aceste și se facă lefi potrivite chemării lor celei grele.”

Étă ceea-ce ne trebuie; étă basa pe care rözăm instituirea inspectorului superior scolar. Cum va putea senatul scolar esecuta îndatorirea de mai sus, dacă nu se va convinge despre mijloce și despre bunăvoință în fața locului? Găsim deci, că este o îndatorire precisă a se trimita acolo, unde pe lângă totă stăruința protopopului nu sunt școlile noastre corespunzătoare și nici lefi potrivite învățătorilor, un membru ca inspector, din sinul senatului scolar spre cercetare. Acest inspector, acest membru va căuta toate mijlocele posibile în fața locului și va convinge senatul scolar unde se mai póte face ceva și unde nu. Și acest inspector, acest post să fie stabil. Nu este acésta instituire de tot nouă, căci și până acum unde au fost controverse între învățător și între comuna bisericescă s'a trimis comisar consistorial.

Trebuie deci se folosim toate mijlocele bune și se ne adoperăm a apéra școlile noastre.

Dacă ađi sunt românii o națiune compactă, au o limbă frumoasă și o religie străbună, cu datini comune naționale în toate provinciile locuite de ei, meritul este că am avut biserică națională și școlă sub îngrijirea bisericicii. Astfel am putut rezista tuturor invasiunilor și persecuțiilor câte le-am îndurat noi, părinții și străbunii nostri.

Étă pentru ce cerem cu ardóre, ca să conservăm școlă noastră sub biserică, la ce cu toții și cei din provincie să lucrăm; sinódele protopopesi — cari tac — să trimită membri valoroși, ca comisiune prin comunele

bisericesti și deosebit un inspector superior scolar se întrevină la comunele parochiale, spre a completa salariul învățătorului lor și a face școlă corespunzătoare.

Varnava.

Revista politică.

Sunt 10 ani, decând nu s'au mai văduț ședințe atât de momentuöse și de importante în casa magnaților ca și cele ce s'au început în 9 l. c. n. pentru desbaterea și respective votarea bugetului. Galerile erau pline de asistenți, toți ministrii afară de Fejérváry se aflau de față, ér dintre deputați mai mulți au ascultat desbaterile din casa magnaților, decât căți au luat parte la discusiunile din dietă.

Primul vorbitoriu a fost maieștrul suprem al curții, contele Géza Szapáry, carele într'o vorbire scurtă, dar pipărată, desaprobă întréga politică bisericescă a guvernului. Eu primesc, înaltă casă, đise Szapáry, bugetul în general ca bază pentru desbaterea specială; deore-ce recunosc succesele financiare ale ministrului president. Din incidentul acesta însă nu pot să nu condamn cu totă hotărîrea programul de politică bisericescă a guvernului. Ordonanța din Februarie a ministrului de culte a fost cu totul un lucru nesocotit din punct de vedere legal, ea s'a dovedit ca o crimă politică, cu toate că fericitul primat ab vrut prin sfaturi binevoitóre să-l abată hotărît dela acel pas și a protestat contra ei. Aceea ordonanță, care a nelinistit foarte mult opinia publică, nu s'a putut esecuta. Și ce s'a întemplat? După toate noțiunile parlamentare sănătoșe trebuia ministrul să-și dea demisiunea. La noi însă nu s'a întemplat așa; ministrul a rămas, ca să me esprim așa, din pofta de a domni, pentru-ca să rămână și mai de parte agitate toate păturile societății. Popórele din apus numai prin resoluțiuni și prin învingerea ra-

FOIȚA.

In memoria

lui

GEORGE BARIȚIU,

repositat în 2 Maiu c. st. n.

Motto: Exegi monumentum aere perennius!
Horafiu.

Orisonul Românimei c'antr'o amorțire sumbră
Érăși e'nvilit c'o cétă, ce-o țesu a morții umbră!
Preste munți, păduri și plaiuri, pe colinele-adăpate
Și cu lacrimi și cu sânge, prin orașe și prin sate,
Pe câmpii neolatine și pe unde mai resună
Dulcea limbă românescă, fca Romei cea străbună,
La tot pasul, în tot locul, dela Tisa pân' la Mare
S'a întins un negru frémăt de o adencă întristare!
Căci o stea strălucitoare de-o feerică lumină,
Care-a fost trimisă'n lume de Puterea cea divină,
Să aprindă'n Româtime, focul sânt al libertății
Sbiciuind fără cruțare vijiile vanității:
Astăđi nu ne mai luesce, de pe orison dispore,
Și se'nalță'n alte sfere, spre a nemuririi đare!
„Fără pompă — vanitate,” pe întinsul unei laviți
Zace mort nemuritoriu fiu al Romei: *George Barițiu!*

Viața lui a fost o luptă, lupta lui a fost viața
Unei nații suferinde pentr'o operă măreță!
Opera reinvierii unui ném bătut de sörte,
Dar care i merit de ceriuri lauri strămoșesci să pórté;
Dulce vis urzit din vremuri de eterne amintiri,
Plăsmuit, călit în lupte prin energicii martiri!
Étă țința lui supremă, étă idealul seu!
Viitoriul e al nostru, urzit chiar de Dumnezeu!
Mare'n fapte, brav în luptă, dar nepretensiv în lume,
Nu s'aventă ca nérođii spre-ale gloriilor spume;
C'i'narmat cu zel, vörtute, ca un harnic muncitor,
El brăzdeză-al limbei classic, dar înțelenit ogor.
Căci priviți la prima i brazdă, lumea astăđi recunóscă-l:
La'nceput ca si un Lazăr, el se face simplu *dascăl!*
Cu istoria în mână, al vieții adminicul,
Redestépt'o ginte'ntrégă, al lui Maior bun discipul;
Caută vermele ori unde, ce la rădăcină róde,
Și pe loc ți-l nimicesce, dându-i hapuri din isvóde.
Prea îngustă-i e catedra, prea puțin pentr'un geniu:
El doresce ca să-și vadă némul cult, deștept, trezviu.
El, care-a adus cu sine-o lume 'ntrégă de gândiri
Lumei voia să-și reverse tainicele lui șoptiri.
Inspirat de Provedință cu sublime 'nvějăminte
'Și măresce-a lui catedră, dând o: „*Fóie pentru minte,*
Inimă, Literatură“. Étă trinitatea sântă,
Ce sigur spre libertatea mult dorită te aventă!
Și-acum pără bariera, pără Pindul și Carpații!
Ah, români, veniți degrabă și preceptele-ascultați-i!

Priviți visu-ne de aur: unitatea culturală
Se ivesce'n đori și'n urmă-i pără vremea mult vasală,
Multe inimi rivnitóre, multe suflete cu dor
Priviau falnic la stegarul cu-al culturei tricolar.
Ér stegarul cu-a lui armă scie, scie, mereu scie,
Rupe vëlul vremii crude și 'ntunerecu-l subție.
Spada lui nu se'ncovóie, deși dá de povérniș,
Căci pară cu infocare al censurei crunt tăis.
Ét'un nor din negrul chaos plin de vicii și fantasme
Că se'ntinde 'n Româtime, lăsând urme de miasme,
Étă umbre de putere, tot figuri medievale
Din Apus și Miađă-nópte cu iuțime făcu-și cale,
Plănuind ca să impartă, prin cruđimi și prin năpaste
Omenimea, după Veda, ér în putredesle caste,
Și-acum Barițiu prin „*Gazetă*“, respăndesce'n inimi focul
Sântei libertăți! Idea se transplantă în tot locul.
Și idea se'ntrupéză, legămintele de glie
Ca miasme molipsite pier în négra vecinicie.
O, loc sânt al libertății, adunare dela Blaș,
Unde Barițiu spulberat'a colbul putređilor pagi!
Cu Andrei, poet eroic, „preot deșteptării noastre“,
Prind ideile sublime de prin sferele albastre,
Și le 'nchégă Româtimei pe vecie 'ntr'un chrisov,
Dând „*Résunetul*“ dreptății în organul din Brașov.
Și, când focul re'nvierii p'un moment se poticnise
Ér sburdalnicile noime murmurau printre culise,
Marele Șaguna-l chiamă la a păcii muncă dréptă.
Cu Cipariu, Șuluț, Bologna, — o treime înțelptă,

Loterie.

Mercuri, 10 Maiu, 1893 n.

Brűn: 50 4 21 25 67

Nr. 408/1893

[59] 1-3

Anunț.

Zidirea bisericeii gr. ort. din parochia Totoiu, protopresbiteratul Albei-Iulia se dă în întreprindere...

st. n. în localul scōlei romăne gr. or. pre lângă suma preliminară de 4126 fl. 22 cr. dând comuna bisericească...

Planul de zidire, preliminarul de spese și condițiunile de licitare se pot vedé la oficiul protopresbiteral.

pleuariului, începând licitarea minuentă dela sumele satorite în preliminariul de spese...

Alba-Iulia, 26 Aprile, 1892.

La însărcinarea comitetului parochial:

Nicolau Ivan, adm. prot.

Die Seiden-Fabrik G. Henneberg (K.u.k. Hofl.), Zürich sendet direct an Private...

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiu 1893.

Table of train schedules for Budapest - Predeal route, including stations like Viena, Budapesta, Szolnok, Oradea-mare, Cluș, Apahida, Brașov, Timiș, Predeal, and Bucuresti.

Table of train schedules for Copșa-mică - Sibiu - Avrig - Făgăraș route, including stations like Șeica mare, Lómneș, Ocna, Sibiu, Șelimber, Veștem, etc.

Table of train schedules for Budapest - Arad - Teiuș route, including stations like Viena, Budapesta, Szolnok, Arad, Glogovaț, Gyorok, etc.

Table of train schedules for Budapest, gara de vest - Orșova - Verciorova route, including stations like Viena, Budapesta, Timișóra, Caransebeș, etc.

Table of train schedules for Cucerdea - Oșorheiu - Reg. săs. route, including stations like Cucerdea, Ludoș, Oșorheiu, etc.

Table of train schedules for Simeria (Piski) - Hunedóra route, including stations like Simeria, Cerna, Hunedóra, etc.

Nota: Órele însemnate în stânga stațiilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus.